

Nâng cao trách nhiệm và bổn phận của cán bộ, đảng viên hiện nay theo tư tưởng Hồ Chí Minh

Improve the responsibilities and duties of current cadres and party members according to Ho Chi Minh's thought

Nguyễn Mậu Linh*
Nguyen Mau Linh*

Khoa Tư tưởng Hồ Chí Minh, Học viện Chính trị khu vực III

(Ngày nhận bài: 19/4/2022, ngày phản biện xong: 24/4/2022, ngày chấp nhận đăng: 28/4/2022)

Tóm tắt

Chủ tịch Hồ Chí Minh là người sáng lập, lãnh đạo và rèn luyện Đảng ta trở thành một đảng chân chính cách mạng. Đó là “một đảng cách mạng, một đảng vì dân, vì nước” [3, 294], chứ không phải là một tổ chức để làm quan phát tài. Theo Người, “Ngoài lợi ích của dân tộc, của Tổ quốc, thì Đảng không có lợi ích gì khác. Cho nên Đảng phải ra sức tổ chức nhân dân, lãnh đạo nhân dân để giải phóng nhân dân và để nâng cao sinh hoạt, văn hóa, chính trị của nhân dân” [3, 290]. Trong việc giáo dục, rèn luyện Đảng ta, Hồ Chí Minh đề cao trách nhiệm và bổn phận của cán bộ, đảng viên. Những chỉ dẫn của Người về xây dựng và chỉnh đốn Đảng nói chung và xây dựng, rèn luyện đội ngũ cán bộ, đảng viên nói riêng hiện nay là nền tảng tư tưởng để xây dựng Đảng ta thực sự là đạo đức và văn minh, tiêu biểu cho trí tuệ, danh dự và lương tâm của dân tộc, đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ của thời kỳ mới, góp phần thực hiện thắng lợi Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng.

Từ khóa: Trách nhiệm, bổn phận; Cán bộ, đảng viên; Tư tưởng Hồ Chí Minh.

Abstract

President Ho Chi Minh was the founder, leader and trained our Party to become a true revolutionary party. It is "a revolutionary party, a party for the people, for the country", not an organization to be a mandarin. According to him, "Apart from the interests of the nation and the Fatherland, the Party has no other interests. Therefore, the Party must make every effort to organize the people and lead the people to liberate the people and to improve the people's life, culture and politics." In the education and training of our Party, Ho Chi Minh emphasized the responsibilities and obligations of cadres and party members. President Ho Chi Minh's instructions on building and rectifying the Party in general and building and training cadres and party members in particular are the ideological foundation for building our Party. intelligence, representing the nation's intellect, honor and conscience, meeting the requirements and tasks of the new era, contributing to the successful implementation of the Resolution of the 13th Party Congress.

Keywords: Responsibility, duty; Officials and party members; Ho Chi Minh Thought.

1. Quan niệm của Hồ Chí Minh về trách nhiệm và bổn phận

Theo cách hiểu thông thường, trách nhiệm là phần việc được giao cho, phải bảo đảm làm tròn, nếu không làm tốt thì phải gánh chịu phần

hậu quả. Theo đó, trách nhiệm của đảng viên và cán bộ là những phần việc phải làm, thuộc về nhiệm vụ của một người khi tự nguyện đứng trong hàng ngũ của Đảng. Tinh thần trách nhiệm đòi hỏi người cán bộ, đảng viên làm bất

* Corresponding Author: Nguyễn Mậu Linh; Khoa Tư tưởng Hồ Chí Minh, Học viện Chính trị khu vực III
Email: nguyennaulinh@gmail.com

cứ việc gì cũng phải toàn tâm, toàn ý hoàn thành nhiệm vụ được giao với một hiệu quả cao nhất, xứng đáng với chức phận mà Đảng và nhân dân giao phó. Hồ Chí Minh đã nêu câu hỏi và trả lời: “Tinh thần trách nhiệm là gì? Là khi Đảng, Chính phủ, hoặc cấp trên giao cho ta việc gì, bất kỳ to hay nhỏ, khó hay dễ, ta cũng đưa cả tinh thần, lực lượng ra làm cho đến nơi, đến chốn, vượt mọi khó khăn, làm cho thành công. Làm một cách cầu thả, làm cho có chuyện, dễ làm khó bỏ, đánh trống bỏ dùi, gặp sao làm vậy... là không có tinh thần trách nhiệm” [5, 248]. Người cán bộ, đảng viên phải luôn nâng cao tinh thần phụ trách trước Đảng và nhân dân; ra sức làm tròn những công việc mà Đảng giao phó, toàn tâm, toàn ý phục vụ nhân dân. “Mỗi người chúng ta cố làm đầy đủ những công việc Đảng giao phó cho, thế là ta làm tròn nhiệm vụ, và lòng tự hào đó giúp cho ta tiến bộ mãi” [3, 296]. Đặc biệt, Bác đã nói rõ trách nhiệm “công bộc” to lớn của cán bộ, đảng viên: “Mỗi người đảng viên, mỗi người cán bộ từ trên xuống dưới đều phải hiểu rằng: Mình vào Đảng để làm đầy tớ cho nhân dân. Bác nhấn mạnh: làm đầy tớ nhân dân chứ không phải là “quan” nhân dân. Lãnh đạo là làm đầy tớ nhân dân và phải làm cho tốt” [7, 292]. “Làm cán bộ tức là suốt đời làm đầy tớ trung thành của nhân dân. Máy chữ a, b, c này không phải ai cũng thuộc đâu, phải học mãi, học suốt đời mới thuộc được” [7, 670]. Trong Di chúc, Người căn dặn: Đảng ta là một Đảng cầm quyền. Mỗi đảng viên và cán bộ phải thật sự thấm nhuần đạo đức cách mạng, thật sự cần kiệm liêm chính, chí công vô tư. Phải giữ gìn Đảng ta thật trong sạch, phải xứng đáng là người lãnh đạo, là người đầy tớ thật trung thành của nhân dân. Có thể thấy, chiều sâu và logic trong lời căn dặn trên của Bác đã thể hiện rất rõ: Vấn đề đạo đức cách mạng của cán bộ, đảng viên giữ một vị trí trung tâm đối với một Đảng cầm quyền. Mỗi cán bộ, đảng viên có đạo đức cách mạng, thì Đảng mới trong sạch, vững mạnh, mới làm

tốt vai trò “kép” của mình: vừa là người lãnh đạo, vừa là người đầy tớ của nhân dân.

Chủ tịch Hồ Chí Minh đặc biệt quan tâm đến việc giáo dục tư cách, đạo đức cách mạng cho cán bộ, đảng viên. Từ rất sớm, trong tác phẩm “Đường cách mệnh” năm 1927, Bác đã đề cập trước hết đến “Tư cách một người cách mệnh”, gồm 23 điều, trên ba mối quan hệ chính: *Tư mình phải*: Cần kiệm, Hòa mà không tư, Cả quyết sửa lỗi mình, Cẩn thận mà không nhút nhát, Hay hỏi, Nhẫn nại (chịu khó), Hay nghiên cứu, xem xét, Vị công vong tư, Không hiểu danh, không kiêu ngạo, Nói thì phải làm, Giữ chủ nghĩa cho vững, Hy sinh, Ít lòng tham muốn về vật chất, Bí mật; *Đối người phải*: Với từng người thì khoan thứ, Với đoàn thể thì nghiêm, Có lòng bày vẽ cho người, Trục mà không táo bạo, Hay xem xét người; *Làm việc phải*: Xem xét hoàn cảnh kỹ càng, Quyết đoán, Dũng cảm, Phục tùng đoàn thể [2, 280]. Đặc biệt, trong tác phẩm “Sửa đổi lỗi làm việc”, năm 1947, Bác đã dành riêng mục III, để bàn về tư cách và đạo đức cách mạng (Tư cách của Đảng chân chính cách mạng và phận sự của đảng viên, cán bộ).

2. Nội dung cơ bản trong quan niệm Hồ Chí Minh về trách nhiệm, phận sự của cán bộ, đảng viên

Thứ nhất, phải coi trọng lợi ích của Đảng trên hết. Hồ Chí Minh giải thích điều này có nghĩa là “phải đặt lợi ích của Đảng lên trên hết, lên trước hết... Vô luận lúc nào, vô luận việc gì, đảng viên và cán bộ phải đặt lợi ích của Đảng ra trước, lợi ích của cá nhân lại sau. Đó là nguyên tắc cao nhất của Đảng. Đó là “tính Đảng” [3, 290]. Nếu khi lợi ích chung của Đảng mâu thuẫn với lợi ích riêng của cá nhân, thì phải kiên quyết hy sinh lợi ích của cá nhân cho lợi ích của Đảng. Tuy nhiên, Người cũng hết sức lưu ý đến những lợi ích cá nhân chính đáng cần phải khuyến khích, động viên như: cẩn thận giữ gìn sức khỏe để làm việc; ham học tập để

nâng cao trình độ của mình; làm đúng cần, kiệm, liêm, chính để cho dân tin, dân phục, dân yêu. Đó là những lợi ích cá nhân phù hợp với lợi ích của Đảng. Đảng mong cho đảng viên và cán bộ thực hiện được như thế.

Thứ hai, thường xuyên tu dưỡng, rèn luyện đạo đức cách mạng. Theo Hồ Chí Minh, một người cán bộ, đảng viên tốt phải là người có đạo đức cách mạng, “không có đạo đức, làm sao trở thành cán bộ tốt được” [7, 670]. Bản chất của đạo đức cách mạng là đạo đức hành động vì nước, vì dân. Nói phải đi đôi với làm. Đạo đức cách mạng đòi hỏi phải kiên quyết đấu tranh trừ bỏ chủ nghĩa cá nhân. “Nó là đạo đức mới, đạo đức vĩ đại, nó không phải vì danh vọng của cá nhân, mà vì lợi ích chung của Đảng, của dân tộc, của loài người” [3, 292]. Đạo đức cách mạng là “cái gốc”, là nền tảng của người cán bộ, đảng viên. “Người cách mạng phải có đạo đức, không có đạo đức thì dù tài giỏi mấy cũng không lãnh đạo được nhân dân” [3, 292]. “Người cách mạng phải có đạo đức cách mạng làm nền tảng, mới hoàn thành được nhiệm vụ cách mạng vẻ vang” [6, 601]. Hồ Chí Minh đã khái quát: “Nói tóm tắt, thì đạo đức cách mạng là: Quyết tâm suốt đời đấu tranh cho Đảng, cho cách mạng. Đó là điều chủ chốt nhất. Ra sức làm việc cho Đảng, giữ vững kỷ luật của Đảng, thực hiện tốt đường lối, chính sách của Đảng. Đặt lợi ích của Đảng và của nhân dân lao động lên trên, lên trước lợi ích riêng của cá nhân mình. Hết lòng hết sức phục vụ nhân dân. Vì Đảng, vì dân mà đấu tranh quên mình, gương mẫu trong mọi việc. Ra sức học tập chủ nghĩa Mác - Lênin, luôn luôn dùng tự phê bình và phê bình để nâng cao tư tưởng và cải tiến công tác và cùng đồng chí mình tiến bộ” [6, 603]. Một điều đáng lưu ý, trong quan niệm Hồ Chí Minh, đạo đức cách mạng luôn thống nhất với “tính Đảng”. Theo Người, tính Đảng của giai cấp công nhân là: Phải đặt lợi ích của Đảng, của dân tộc lên trên hết; việc gì cũng phải điều tra rõ ràng, cẩn thận và phải làm đến

nơi đến chốn; lý luận và thực hành phải luôn luôn đi đôi với nhau [3, 307]. Vì vậy, mỗi cán bộ, đảng viên cần phải thường xuyên rèn luyện tính Đảng. Có tính Đảng mới làm được việc, kém tính Đảng thì việc gì cũng không làm nên. Nâng cao đạo đức cách mạng và nâng cao tính Đảng chính là “bồi bổ” cho “cái chất” của người cán bộ, đảng viên. Không phải ngẫu nhiên mà trong việc lựa chọn cán bộ, Hồ Chí Minh đã nêu rõ những tiêu chuẩn cơ bản cần phải thực hiện cho đúng, đó là phải lựa chọn: Những người rất trung thành và hăng hái trong công việc, trong lúc đấu tranh; Những người liên lạc mật thiết với dân chúng, hiểu biết dân chúng, luôn chú ý đến lợi ích của dân chúng; Những người có thể phụ trách giải quyết các vấn đề, trong những hoàn cảnh khó khăn; Những người luôn luôn giữ đúng kỷ luật [3, 315].

Để có đạo đức cách mạng, trở nên người cán bộ tốt, theo Hồ Chí Minh không có gì là khó cả. Điều đó hoàn toàn do lòng mình mà ra. Lòng mình chỉ biết vì Đảng, vì Tổ quốc, vì đồng bào thì sẽ tiến đến chỗ chí công vô tư. Mà đã chí công vô tư thì khuyết điểm sẽ ngày càng ít, mà những tính tốt ngày càng phát triển. “tính tốt ấy gồm có năm điều: nhân, nghĩa, trí, dũng, liêm” [3, 291]. Tuy nhiên, trong Đảng ta còn có những người chưa học được, chưa làm được bốn chữ “chí công vô tư”, cho nên mắc phải chứng chủ nghĩa cá nhân. “Chủ nghĩa cá nhân là như một thứ vi trùng rất độc, do nó mà sinh ra các thứ bệnh rất nguy hiểm” [3, 295]. Đó là các chứng bệnh như: tham lam, lười biếng, kiêu ngạo, hiểu danh, thiếu kỷ luật, óc hẹp hòi, óc địa phương, óc lãnh tụ... “Những tật bệnh đó khiến cho Đảng xệch xoạc, ý kiến lung tung, kỷ luật lỏng lẻo, công việc bê trễ, Đảng xa rời dân chúng. Mắc phải bệnh đó thì dễ đi đến chỗ để lợi ích cá nhân lên trên, để lợi ích Đảng và dân tộc xuống dưới” [3, 298]. Vì sao mà trong Đảng lại còn có những khuyết điểm ấy? Hồ Chí Minh cho rằng, Đảng ta không phải trên trời sa xuống. Nó cũng

ở trong xã hội mà ra. Vì vậy, tuy nói chung, thì đảng viên phần nhiều là những phân tử tốt, nhưng vẫn có một số chưa bỏ hết những thói xấu tự tư tự lợi, kiêu ngạo, xa hoa... Những thói xấu đó có từ lâu và họ mang từ xã hội vào Đảng. Do vậy, Đảng phải “giáo dục đảng viên và cán bộ, kiên quyết cảm hóa những phân tử xấu, sửa chữa những thói xấu còn lại. Phải cố sửa chữa cho tiệt nọc các chứng bệnh” [3, 303]. Đặc biệt, khi Đảng ta trở thành Đảng cầm quyền, Hồ Chí Minh đã sớm thấy nguy cơ tha hóa về quyền lực: “Cán bộ các cơ quan, các đoàn thể, cấp cao thì quyền to, cấp thấp thì quyền nhỏ. Dù to hay nhỏ, có quyền mà thiếu lương tâm là có dịp đục khoét, có dịp ăn của đút, có dịp “dĩ công vi tư” [4, 127]. Vì vậy, đòi hỏi cán bộ, đảng viên của Đảng phải thường xuyên tu dưỡng, rèn luyện đạo đức, thực hiện đúng khẩu hiệu: Cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư.

Thứ ba, người đảng viên phải giữ nghiêm kỷ luật của Đảng. Kỷ luật của Đảng là “kỷ luật sắt”, nhờ vậy mà Đảng có một sức mạnh tập trung, thống nhất. Nếu ai sợ hy sinh cho Đảng, sợ kỷ luật Đảng thì đừng vào Đảng hay là khoan hãy vào. Đã tự nguyện làm đơn xin vào Đảng, trở thành người đảng viên thì phải tự giác chấp hành nghiêm chỉnh kỷ luật của Đảng. “Đảng phải giữ kỷ luật rất nghiêm từ trên xuống dưới. Kỷ luật này là tư tưởng phải nhất trí, hành động phải nhất trí. Kỷ luật này là do lòng tự giác của đảng viên về nhiệm vụ của họ đối với Đảng” [3, 290]. Đảng không bắt buộc ai phải vào Đảng. Đó là do sự tự giác, lòng hăng hái của mỗi người mà tình nguyện làm đảng viên. Khi đã đứng trong hàng ngũ của Đảng, thì “mỗi người đảng viên phải cố gắng cho xứng đáng là một trong những người đại biểu của dân tộc. Nhất là những người cán bộ và lãnh tụ, càng phải làm cho xứng đáng lòng tin cậy của Đảng, của dân tộc. Càng phải làm gương cho tất cả đảng viên, tất cả quần chúng noi theo” [3]. “Bất kỳ ở hoàn cảnh nào, đảng viên và cán

bộ cần phải luôn luôn ra sức phấn đấu, ra sức làm việc, cố gắng học tập để nâng cao trình độ văn hóa, trí thức và chính trị của mình. Luôn luôn giữ gìn kỷ luật. Luôn luôn xứng đáng một người cán bộ, một người đảng viên [3, 293]. Để giữ kỷ luật nghiêm minh trong Đảng, Hồ Chí Minh yêu cầu: “Đảng phải luôn luôn tẩy bỏ những phân tử hủ hóa ra ngoài” [3, 290].

Thứ tư, thực hiện tự phê bình và phê bình để phát huy ưu điểm, kiên quyết khắc phục những khuyết điểm, sai lầm. Tự phê bình và phê bình là nguyên tắc sinh hoạt của Đảng, là quy luật phát triển của Đảng. Mục đích của tự phê bình và phê bình nhằm làm cho Đảng trong sạch, vững mạnh; cán bộ, đảng viên tiên bộ; để chữa các “căn bệnh” trong Đảng. Đây là một trong những cách tốt nhất để thực hành dân chủ rộng rãi trong Đảng, củng cố, phát huy sự đoàn kết và thống nhất trong Đảng. Hồ Chí Minh cho rằng: “Đảng viên và cán bộ cũng là người. Ai cũng có tính tốt và tính xấu. Song đã hiểu biết, đã tình nguyện vào một Đảng vì dân, vì nước, đã là một người cách mạng thì phải cố gắng phát triển những tính tốt và sửa bỏ những tính xấu. Vì tính xấu của một người thường chỉ có hại cho người đó; còn tính xấu của một đảng viên, một cán bộ, sẽ có hại đến Đảng, có hại đến nhân dân” [3, 294]. Vì vậy, cách thức để phát huy ưu điểm, khắc phục khuyết điểm, sai lầm là: Luôn luôn dùng và khéo dùng cách phê bình và tự phê bình.

3. Liên hệ, vận dụng vào việc nâng cao trách nhiệm và bổn phận của cán bộ, đảng viên hiện nay

Những quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về bổn phận, trách nhiệm và đạo đức của người cán bộ, đảng viên đã đặt cơ sở cho Đảng ta xác định hình mẫu người cán bộ, đảng viên cộng sản với những tiêu chí cụ thể trong các văn kiện của Đảng và được thể chế hóa bằng pháp luật của Nhà nước qua các thời kỳ. Đặc biệt là Điều lệ Đảng - “bộ luật” cơ bản của

Đảng, yêu cầu tất cả mọi đảng viên, không phân biệt cấp bậc, chức vụ đều có trách nhiệm, nghĩa vụ chấp hành nghiêm chỉnh. Nếu không, đảng viên sẽ bị vi phạm tư cách. Việc thực hiện tốt những nội dung quy định của Điều lệ Đảng về tư cách, nhiệm vụ, quyền của đảng viên có ý nghĩa quyết định tới phẩm chất và năng lực của đội ngũ đảng viên. Tuy nhiên, những tiêu chí này luôn vận động, phát triển qua các thời kỳ để mỗi đảng viên đáp ứng yêu cầu ngày càng cao của cách mạng. Thấm nhuần sâu sắc quan điểm cán bộ là “cái gốc” của mọi công việc, là nhân tố quyết định sự thành bại của cách mạng, Đại hội XIII của Đảng xác định: “Xây dựng đội ngũ cán bộ, trước hết là người đứng đầu có bản lĩnh chính trị vững vàng, có đạo đức trong sáng, năng lực nổi bật, dám nghĩ, dám nói, dám làm, dám chịu trách nhiệm, dám đổi mới sáng tạo, dám đương đầu với khó khăn, thử thách, dám hành động vì lợi ích chung, có uy tín cao và thực sự tiên phong, gương mẫu, là hạt nhân đoàn kết” [1, 187]. Đây là nhiệm vụ quan trọng hàng đầu, là công việc hệ trọng của Đảng, phải được tiến hành thường xuyên, hiệu quả. Vì, đầu tư xây dựng đội ngũ cán bộ là đầu tư cho phát triển lâu dài, bền vững.

Để “xây dựng, chỉnh đốn Đảng trong sạch, vững mạnh, nâng cao năng lực lãnh đạo, cầm quyền của Đảng”, văn kiện Đại hội lần thứ XIII khẳng định: “Đẩy mạnh giáo dục đạo đức cách mạng, làm cho mỗi cán bộ, đảng viên thấy rõ bổn phận và trách nhiệm của mình, luôn vững vàng trước khó khăn, thách thức và không bị

cám dỗ bởi vật chất, tiền tài, danh vọng” [1, 184]. Ở đây, đã đề cập đến hai vấn đề rất lớn: Đạo đức cách mạng và bổn phận, trách nhiệm của cán bộ, đảng viên. Và hai vấn đề này có mối liên quan chặt chẽ với nhau. Thiết nghĩ, thấm nhuần và thực hành quan điểm trên là một việc hệ trọng thường xuyên, cấp thiết; đòi hỏi mỗi một cán bộ, đảng viên phải quán triệt sâu sắc tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh; cương lĩnh, đường lối, điều lệ của Đảng và pháp luật của Nhà nước; từ đó mới có thể làm tốt vai trò, nhiệm vụ của mình đối với sự nghiệp cách mạng của Đảng và dân tộc trong tình hình mới./.

Tài liệu tham khảo

- [1] Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, t.1, Nxb Chính trị quốc gia sự thật, Hà Nội
- [2] Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập* tập 2 Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
- [3] Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập* tập 5 Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
- [4] Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập* tập 6 Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
- [5] Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập* tập 7 Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
- [6] Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập* tập 11 Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
- [7] Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập* tập 15 Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
- [8] SG Song Thành (2004), *Hồ Chí Minh – Nhà tư tưởng lỗi lạc*, Nxb CTQG, Hà Nội
- [9] Bùi Đình Phong (2008), *Văn hóa, đạo đức trong tư tưởng Hồ Chí Minh*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
- [10] Hoàng Chí Bảo (2009), *Văn hóa đạo đức Hồ Chí Minh*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.